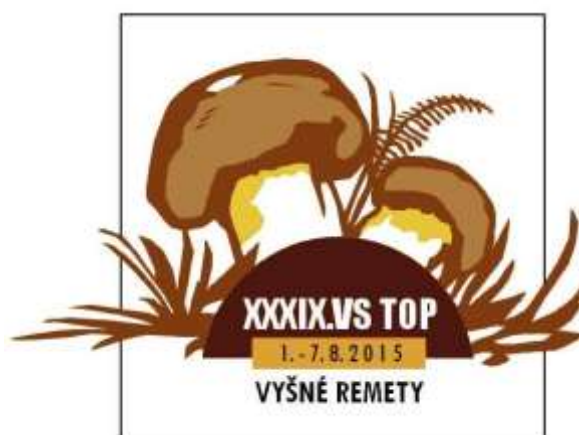

BULLETIN

XXXIX. Východoslovenského tábora ochrancov prírody a krajiny

s medzinárodnou účasťou

Vyšné Remety

01.08.- 07.08.2015

Prípravný výbor XXXIX. VS TOP-u ďakuje všetkým organizáciám, zložkám a jednotlivcom, ktorí pomáhali pri príprave XXXIX. Východoslovenského TOP-u v katastri obce Vyšné Remety, okres Sobrance, **v roku 2015**, prispeli finančne, materiálne alebo inak k jeho úspešnému priebehu.

Pod'akovanie patrí týmto inštitúciám:

Obci Vyšné Remety,
OÚ OSŽP Košice,
Okresnému úradu v Sobranciach,
OÚ OSŽP Sobrance,
OZ Sobrance,
Správe CHKO Vihorlat,
LS Remetské Hámre,
LESY SR, š. p. odštepny závod Sobrance,
Urbárska spoločnosť PS Vyšné Remety
AQUING v Košiciach,
ABCOM v Košiciach,
ÚV SZOPK v Prievidzi,
Poľovnícke združenia Poľana ,
Vinárske závody Michalovce
Polodoovošč – Kontexo
NOTES, a.s.Slavošovce,
Krajské osvetové stredisko v Kašiciach
SZOPK ZO v Trebišove a ďalším ....

Vydal: Prípravný výbor XXXIX. VS TOP z podkladov
Mgr. Kristíny Voralovej, ŠOP SR, dostupná odborná literatúra
Príležitostná publikácia : bez jazykovej úpravy
Zostavil, grafická a textová úprava : PV TOP 2015
Tlač : ABCOM Košice s.r.o.
Náklad : 250 ks
Košice, júl 2015

ODBORNÉ SEKČIE:

- *krajinárska*

- *lesnícka*

- *botanická*

- *ornitologická*

- *herpetologická*

- *entomologická*

- *mykologická*

- *Chiropterologická*

- *Geologická*

- *historická*

- *praktická
ochrana prírody*

- *Rezbárska*

- *Dendrologická*

- *Detská*

Upozornenie:

Organizátori nepoist'ujú účastníkov TOP-u.

Všetci účastníci sa zúčastňujú akcie na vlastnú zodpovednosť.

Za pochopenie ďakujeme.

Informácie o tomto a predchádzajúcich VS TOPoch nájdete na stránke:
www.vstop.sk

Niekoľko slov účastníkom XXXIX. ročníka VS TOP 2015

Tento informačný spravodaj je určený účastníkom XXXIX. VS TOP „Vyšné Remety 2015“ ako základný informačný materiál, s celotýždenným programom, pravidlami, ktoré na tábore platia a informáciami o prostredí a prírode, ktorá bude celý týždeň našim domovom. Miesto konania tohto TOP-u je v katastri obce Vyšné Remety, koná sa od 01.08. do 07.08.2015. Toto významné ochrannárske podujatie s medzinárodnou účasťou na pomoc prírode i regiónu sa koná pod hlavičkou ÚV SZOPK a hlavným organizátorom je ZO SZOPK Trebišov v spolupráci s OÚ OSŽP Košice.

Očakávame okolo 300 účastníkov zo 4 krajín. Poslaním tohto podujatia je odbornou činnosťou, prostredníctvom jednotlivých sekcií, inventarizačným prieskumom získať nové informácie a údaje o hodnotách územia, stave ekosystémov a jeho zložiek záujmovej oblasti, s tohoročnou konkretizáciou cieľov na prieskum a výskum chránených častí prírody severozápadnej časti okresu Sobrance, poznávať región ochrannárskymi aktivitami, zviditeľniť kultúru málo poznaného regiónu, poznať históriu miestneho regiónu, vzbudiť záujem mladých ochranárov o menej propagované územia, ukázať možnosti ochrany.

Nezanedbateľný je príspevok účastníkov v oblasti praktickej pomoci prírode a obci, viesť miestnych obyvateľov k zveľaďovaniu a udržiavaniu miestneho prírodného a kultúrneho bohatstva, ukázať možnosti ochrany, podnecovať k aktivitám starostlivosti o prostredie. Jeden z cieľov je aj poukázať na možnosti rozvoja cestovného ruchu regiónu.

Odborné výsledky inventarizačnej, prieskumnej a praktickej činnosti z 13 odborných sekcií zosumarizujeme do zborníka odborných prác, ktoré bude možné využiť pri plnení konkrétnych úloh štátnej ochrany prírody v podmienkach spravovaného regiónu a tiež sú vhodným odborným podkladom pre činnosť samosprávnych orgánov.

Toto je cieľom organizátorov tohoročného XXXIX. VS TOP. Či sa to podarí splniť, to záleží od nás všetkých. To či sme ho dobre pripravili, ohodnotíte Vy, účastníci.

Touto cestou chcem ešte poďakovať aj za Vás, účastníkov, všetkým ľuďom, ktorí sa podieľali na príprave tohoročného VS TOP, a ktorí osobne pomohli a prispeli k vytvoreniu vhodných podmienok pre jeho uskutočnenie. Ich zoznam nájdete na stĺpe sponzorov v strede tábora.

Podrobnejší zámer organizátorov tohoročného XXXIX. VS TOP je rozvedený na ďalších stránkach tohto informačného materiálu, na ktorého plnení sa budeme podieľať všetci podľa svojich možností.

Na záver len toľko, vitajte milí priatelia – ochranári na severnom okraji Potiskej nížiny, pod Vihorlatom v obci Vyšné Remety.

Za organizátorov podujatia, vám želim príjemný pobyt, dobré počasie a veľa príjemných zážitkov na VS TOP „Vyšné Remety 2015“.

Mgr. Kristína Voralová
vedúca VS TOP 2015

Obec Vyšné Remety

Obec Vyšné Remety sa nachádza na styku severného okraja Potiskej nížiny s Vihorlatom. V súčasnosti má 407 obyvateľov.

Katastrálne územie obce je situované v severozápadnej časti okresu Sobrance v Košickom kraji, má pahorkatinový charakter. Nadmorská výška obce sa pohybuje v rozmedzí od 182 m n.m.

(južná časť katastra) po 267 m n.m.(Pod čiernou studňou). Katastrálne územie má celkovú výmeru 536,02 ha. Obcou preteká Remetský potok, patrí medzi vodné toky s dažďovo – snehovým typom odtoku.

Osídlenie územia pod Vihorlatskými vrchmi možno sledovať už od staršieho paleolitu. V období od 9. až 11.storočia n.l. územie bolo osídlené slovanským obyvateľstvom s pohanským náboženstvom. Do 9. až 12.storočia siahajú počiatky kresťanstva. Názov Remety má pôvod v latinskom koreni slova heremitorium, čo znamená pustovňa. Pôvod Vyšných Remet siaha do 14. storočia. Prvá písomná zmienka pochádza z roku 1400.

Základná občianska vybavenosť je sústredená v centre obce. Sú to objekty: obecný úrad, materská škola, kultúrny dom. Roztrúsené v obci sa nachádzajú zariadenia: hasičská zbrojnica, nákupné centrum, športový areál, gréckokatolícky kostol, dom smútku a objekty maloobchodnej činnosti. Obec je plynofikovaná, má vybudovaný verejný vodovod a je čiastočne odkanalizovaná domovými čistiarňami odpadových vôd. V roku 2010 obec realizovala rekonštrukciu miestnych komunikácií. Medzi dôležité rozvojové projekty patrí výstavba viacfunkčného a detského ihriska, rekonštrukcia budovy obecného úradu.

V súčasnosti je obec vnímaná ako miesto s kultúrnym životom, tradíciami, zvykmi a športovými podujatiami. Je vyhľadávaná zberačmi húb a milovníkmi tichého prostredia a oddychu. Ku kultúrnym dominantám obce patrí predovšetkým gréckokatolícky kostol z roku 1856 postavený v neskoroklasicistickom štýle, zasvätený sv. Michalovi Archanjelovi.

Chránená krajinná oblasť/CHKO/ Vihorlat

Keďže sa jedna o ochranársky neobyčajne významné územie snahou ochranárov bolo už v 50-tych rokoch 20. storočia časť tohto územia vyhlásiť za chránené územie. Už v roku 1958 vtedajší Zbor povereníkov schválil požiadavku na zriadenie CHKO Vihorlat – Morské oko. Niekoľko ročné úsilie ochranárov vyvrcholilo vydaním Vyhlášky MK SSR č.9 z 28. decembra 1973, ktorou bola na celkovej výmere 29 251 ha v okresoch Michalovce a Humenné vyhlásená CHKO Vihorlat. Samotná CHKO o výmere 4564 ha s ochranným pásmom 24 687 ha patrila k najmenším veľkoplošným územiám Slovenska. V roku 1996 až 1998 pristúpila správa CHKO k prehodnoteniu a spresneniu hraníc.

Vihorlat je i napriek nevelkej rozlohe a nadmorskej výške impozantné sopečné pohorie. Vypína sa nad rozsiahlou Východoslovenskou nížinou a jeho najvyššie vrcholy presahujú výšku 1000 m.n.m. Jeho geografická poloha osobitný geologický vývoj podmienili vznik prírodných zvláštnosti jazier, skalných útvarov, rašelinísk ako aj spoločný výskyt flóry západokarpatskej, východokarpatskej a panónskej.

Najpozoruhodnejšou prírodnou zaujímavosťou a ozdobou pohoria Vihorlat je Morské oko s neďalekým Sninským kameňom. Morské oko, odborné zvané Veľké Vihorlatské jazero, sa radí k najkrajším jazerám na Slovensku. Vzniklo zahradením odtoku bystriny Okna, a to zosuvom hornín z okolitých svahov. Vytvorilo sa tak malebné horské jazero v nadmorskej výške 618 m n.m., ktoré pri pohľade zo Sninského kameňa (1005 m n.m.) má podobu pretiahnutej päťcípej hviezdy. Rozloha jazera je 13,8 ha, dĺžka 750 m a jeho najväčšia hĺbka je 25 m .

Zemepisná poloha Vihorlatu je v rámci Slovenska ojedinelá – leží na rozhraní panónskej a karpatskej kveteny. Pozornosť si zasluhujú rozchodník ročný, nevädza horská, skopolia kranská, kostrava ovčia vihorlatská, vodsia skalná.... Najcharakteristickejším druhom pohoria je **telekia ozdobná**.

Územie Vihorlatu, aj keď tvorí menší orografický celok, sa vyznačuje rozmanitou zoo geografický a ekologicky zaujímavou faunou typickou pre Západné Karpaty a preto má významné miesto v systéme zoologicky významných chránených častí prírody na Slovensku. Na živočíchy mimoriadne bohaté sú najmä prechodné spoločenstva na rozhraní lesov a pasienkov alebo lúk. V hlbších lesoch hniezdia vzácne dravce, hadiar krátkosrstý, orol krikl'avý, včelár obyčajný a sova dlhochvostá. Osobitnú pozornosť si zasluhujú veľké šelmy, vlk dravý, rys ostrovid a mačka divá a stále častejšie je aj výskyt medveďa hnedého.

CHKO Vihorlat

- vyhlásená 1973 – 4564 ha + 24 687 ochranné pásmo,
- pre vyhlásená 1999 (spresnené hranice, zrušenie ochranného pásma) – 17 485 ha

Najvyšší bod – Vihorlat 1075 m.n.

Najnižší bod -NPR Jovsianska hrabina 160m.n.m

Malo plošné chránené územia v rámci CHKO Vihorlat:

- 5 národných prírodných rezervácií (NPR)
- 8 prírodných rezervácií (PR)
- 3 prírodné pamiatky (PP)

Vihorlat je typický lesné územie, ktoré si v priebehu celého holocénu, najmä od nástupu bučín určujúcich podnes jeho vzhľad zachovalo svoj prirodzený charakter. Lesy zaberajú viac ako 90% územia CHKO a v samotnom území nie sú intravilány obcí a ďalšie ľudské aktivity ktoré by podstatne zhoršovali prírodnú kvalitu tohto územia. Bežná lesnícka činnosť a rozvoj turistického ruchu iba čiastočne ovplyvňujú prostredie CHKO. Celkove teda možno konštatovať, že Vihorlat po stránke prírodných útvarov, ale hlavne pôvodnosti lesných porastov patrí k najzachovalejším územne uceleným pohoriam Slovenska. Dôkazom tohto tvrdenia je aj to, že centrálna časť územia CHKO bola na 31. zasadnutí Výboru svetového dedičstva 28. júna 2007 v Christchurche na Novom Zelande zapísaná do Zoznamu svetového prírodného dedičstva ako Karpatských bukové pralesov spolu s pralesmi v Národnom parku Poloniny a pralesmi na Ukrajine.

Turistami začalo byť územie Vihorlatu, ale najmä Morské oko navštevované od polovice 19. storočia. Aj preto sa už v minulosti pristúpilo k budovaniu turistických, náučných a v súčasnom období aj cykloturistických chodníkov. Chodníkmi v celkovej dĺžke cca 150 kilometrov boli sprístupnené najcennejšie prírodné hodnoty tohto územia verejnosti. Najnavštevovanejšia je NPR Morské oko, prípadne PP Sninský kameň. *„Voda Morského oka je nádherne zelená, od zeleného lístia okolitých stromov farbu dostal a v nej nespočítateľné množstvo rýb je cieľom turistov z neďalekej Zemplínskej Šíravy, Sninských rybníkov ale aj Poľska, Maďarska, Česka a ďalších krajín“.*

V súčasnom období správa pracuje na zabezpečení ochrany Karpatských bukových pralesov (UNESCO) na príprave siete NATURA 2000 (európska sieť chránených území) kde je zahrnuté územie európskeho významu Morské oko, územie európskeho významu Vihorlat a chránené vtáčie územie Vihorlatské vrchy.

Ing. Ladislav Rovňák
CHKO Vihorlat

CHKO Vihorlat – biotopy európskeho významu

Chránená krajinná oblasť Vihorlat zaberá východnú časť Vihorlatskej hornatiny, ktorá spolu s Kyjovskou planinou a Jasenovskou hornatinou tvorí časť podcelku Vihorlat, celku Vihorlatské vrchy. Východnú časť územia tvorí časť Beskydského predhoria, ktoré sa tiahne až po štátnu hranicu s Ukrajinou. Na stavbe takto vyčleneného územia sa zúčastňujú tri geologické jednotky so skupinami hornín rozdielnej geomorfologickej hodnoty. Centrálnu časť CHKO Vihorlat tvoria vulkanity a vulkanoklastika vnútrokarpatského sopečného pásma. Na nepatrnej rozlohe sa spod vulkanického pokrývku vynára na juhovýchode bradlové pásmo budované jurskými vápencami a ich obalom. Malá časť severnej a severovýchodnej časti tvoria flyšové horniny magurskeho flyšu.

Územie je výškovo značne rozdielne. (diferencované). Najvyšší bod je na kóte Vihorlat (1076 m.n.m) , najnižší bod je medzi obcami Jovsa a Poruba pod Vihorlatom 155 m.n.m. K najznámejším a najnavštevovanejším lokalitám v CHKO Vihorlat patrí národná prírodná rezervácia Morské oko s jazerom rovnakého názvu. Jazero leží v 618 m n.m., má rozlohu 13,8 ha , maximálnu hĺbku 25 m. Nad jazerom Morské oko v nadmorskej výške 1005 m.n.m sa na severnej strane vypína biotop európskeho významu prírodná pamiatka Sninský kameň . Má výmeru 5,59 ha z ktorej dve skalné plošiny zaberajú výmeru 1,62 ha. Je významný z hľadiska geologického ako aj z hľadiska botanického. Na území PP Sninský kameň dochádza k stretu xerothermnej flóry a flóry horských bučín.

Na severnej strane CHKO Vihorlat sa nachádzajú významné rašeliniskové biotopy, z ktorých je najvýznamnejšia NPR Postávka. Má výmeru 25,91 ha z čoho rašelinisko zaberá 1,6 ha. Jeho maximálna hĺbka je 21 m. Je významným rašeliniskovým biotopom z druhmi národného významu. Podobného charakteru je aj rašelinisko Hypkania s výmerou 2,09 ha, ktoré je súčasťou národnej prírodnej rezervácie Motrogón o výmere 60,63 ha. Najmenším rašeliniskom na severnej strane územia je prírodná rezervácia Ďurova mláka o výmere 2,13 ha z čoho samotné rašelinisko zaberá výmeru 0,27 ha.

Maloplošné chránené územia v CHKO Vihorlat a v územnej pôsobnosti okresov Sobrance a Michalovce

Ochrana prírody pôvodne vznikla v minulom storočí ako dobrovoľné hnutie na ochranu niektorých rastlinných, či živočíšnych druhov alebo spoločenstiev, ako aj niektorých javov anorganickej prírody. Dôvodom ochrany bola vzácnosť, či krása chránených objektov. Relatívne najzachovalejšie časti prírody sú chránené v maloplošných chránených územiach.

Cieľom ich ochrany je ponechať prírodné systémy na ďalší samovoľný vývoj, alebo na vývoj z časti usmernený človekom. Jednou z hlavných úloh vyplývajúcich z poslania CHKO je budovanie a starostlivosť reprezentatívnej siete maloplošných chránených území. Maloplošné chránené územia boli vyhlásené na území CHKO Vihorlat ako aj v územnej pôsobnosti správy CHKO Vihorlat. Územné pôsobenie S CHKO Vihorlat je v okresoch Sobrance a od 16.2.2015 aj väčšia časť okresu Michalovce.

Na území CHKO Vihorlat sa nachádza , 16 MCHÚ v okrese Sobrance 1 MCHÚ

NPR Morské oko 5. st. ochrany

Vyhlásená: Úprava MK SSR č.j. 4957/1984-32, doplnené Výnosom MK SSR č.j. 1160/1988-32.

Výmera : 108,48 ha , z toho vodná plocha 13,80 ha

k.ú.: Remetské Hámre, Vyšná Rybnica

NPR bolo vyhlásené na ochranu biologických hodnôt jazera Morské oko, rastlinných a živočíšnych spoločenstiev typických pre východoslovenské vyvreliny a krajinných hodnôt územia na vedecko-výskumné, náučné a kultúrno výchovné ciele. V jazere prebieha urýchlený proces prirodzeného starnutia jazera sprevádzaný so zmenou pôvodnej ichtiofauny , ako aj prudkému kolísaniu vodnej hladiny v priebehu roka.

NPR Vihorlat 5. stupeň ochrany

Vyhlásená : Úprava MK SSR č.j. 458/1986-32

Výmera: 50,89 ha

k.ú.: Valaškovce Sever, Valaškovce Stred, Valaškovce Juh

NPR bola vyhlásená na ochranu prirodzených lesných a nelesných spoločenstiev s výskytom teplomilných a významných horských druhov rastlín vo Vihorlatských vrchoch, dôležitých z vedecko-výskumného hľadiska. Okolo vulkanického centra sú koncentricky rozmiestnené produkty efuzívno explozívneho komplexu, striedajúce sa plochy andezitových láv a pyroklastik. Najznámejšie rastlinstvo: plamienok alpský (*Clematis alpina*), nevädza horská (*Centaurea montana*), rozchodník ročný (*Sedum annuum*), vodsia skalná (*Woodsia ilvensis*), soldanela uhorska (*Soldanella hungarica*) a iné.

NPR Postávka 5. stupeň ochrany

Vyhlásená: Úprava MK SSR č.j. 805/1980-32

Výmera : 25,91 ha, z toho rašelinisko 1,59 ha

k.ú.: Valaškovce Sever

NPR bola vyhlásená na ochranu na Slovensku jedinečných slatinno-rašelinných biotopov s výskytom zriedkavých druhov rastlín na vedecko-výskumné a náučné ciele. Nachádza sa v nadmorskej výške 763 m n. m. , jeho maximálna hĺbka je 21 m.

Najvýznamnejšie rastlinstvo: plavúniec zaplavovaný (*Lycopodiella inundata*), rosička okrúhlostá (*Drosera rotundifolia*), Blatnica močiarna (*Scheuchzeria palustris*), vachta trojlistá (*Menyanthes trifoliata*) a iné.

NPR Motrogon 5. stupeň ochrany

Vyhlásená: Úprava MK SSR č.j. 803/1980-32

Výmera: 60,63 ha

k-ú.: Valaškovce Sever

NPR bola vyhlásená na ochranu prirodzených porastov bukovej javoriny a rašelinísk s výskytom zriedkavých druhov rastlín na vedecko-výskumné a náučné ciele. Súčasťou NPR je rašelinisko Hypkania o výmere 2,09 ha a jazierko Kotlík o výmere 1,03 ha.

Medzi najvýznamnejšie rastliny patria: kostihoj srdcovolistý (*Symphytum cordatum*), skopolia kranska (*Scopolia carniolica*), mliečivec alpínsky (*Cicerbita alpina*), kýchavica biela lobelianova (*Veratrum album subsp. lobelianum*) a iné.

NPR Jovsianska hrabina 5. stupeň ochrany

Vyhlásená : Úprava MK SSR č. 461/1986 z 31.1.1986

Výmera: 257,58 ha

k.ú.: Jovsa

NPR je vyhlásená na ochranu prirodzených lesných spoločenstiev s výskytom chránených druhov rastlín, bledule jarnej karpatskej (*Leucojum vernum subsp. carpaticum*) a korunkovky strakatej (*Fritillaria meleagris*) . Z lesných biotopov je zastúpený v prevažnej miere dubo -hrabový les karpatský.

PR Ďurova mláka 4. stupeň ochrany

Vyhlásená: Úprava MK SSR č.j.: 804/1980-32. Upravená výmera – vyhláška MŽP z 23. marca 1993 č. 83/93.

k.ú.:

Valaškovce

Sever

Pôvodná výmera 28,93 ha po úprave 2,13 z toho rašelinisko 0,27 ha. PR bola vyhlásená na ochranu prirodzených rašelinných a lesných spoločenstiev typických pre Vihorlatské vrchy na vedecko výskumné a kultúrno výchovné ciele.

Rašelinisko má malú mocnosť a je najmladšie vo Vihorlatských vrchoch. Plochu rašeliniska zarastá vegetácia *Calamagrostis canescens- Thelyptris palustris*. Najvýznamnejší rastlinný druh: Vstávačovec Rutheov (*Dactylorhiza ruthei*), kýchavica biela (*Veratrum album subsp.album*).

PR Jedlinka 5. stupeň ochrany

Vyhlásená . Výnos MK SSR č.j. 1160/1988-32 na výmere 12,88

Vyhláška Krajského úradu v Košiciach č. 2/1999 z 20. januára 1999 na výmere 35,04 ha

k.ú.: Remetské Hámre

Predstavuje jedinú pôvodnú lokalitu ihličnatých drevín smreka a najmä jedle vo Vihorlate. Klimatické pomery vo vytvorenej mrazovej kotline a neprístupnosť terénu spôsobili, že ihličnany, ktoré na ostatnom území ustúpili expanzívnu buku sa udržali v reliktných spoločenstvách Vihorlatu dodnes. Územie zahŕňa aj pralesovité spoločenstva bučín s výskytom viacerých chránených druhov rastlín a živočíchov.

PR Pod Trstím 4. stupeň ochrany

Vyhlásená: Vyhláška MŽP SR z 23. marca 1993 č. 83/93

Výmera: 7,40 ha

k.ú.: Remetské Hámre

Reprezentuje jediné známe rašelinisko na južných svahoch pohoria Vihorlat. Jediná známa lokalita mliečnika Sojakového (*Tithymalus Sojakii*) vo Vihorlatských vrchoch.

PR Lysák 5. stupeň ochrany

Vyhlásená: Vyhláška MŽP SR z 23. marca 1993 č. 83/93

Výmera: 4,28 ha

k.ú.: Remetské Hámre

Územie predstavuje vzácne teplomilné lesné spoločenstvá bukových dúbav duba mnohoplodého a žltkastého (*Quercus polycarpa* a *Quercus dalechampii*) vo vysokej nadmorskej výške (821 m.n.m.)

PR Lysá 4. stupeň ochrany

Vyhlásená: Vyhláška MŽP SR z 23. marca 1993 č. 83/93 Zb.

Výmera: 3,95 ha

k.ú.: Choňkovce, Podhorod'

Územie PR je pozoruhodné izolovaným výskytom duba mnohoplodého (*Quercus polycarpa*) a vzácnymi lesnými a lesostepnými spoločenstvami, ktoré sa vyskytujú na extrémnych svahoch. Výskyt kamienky modropurpurovej (*Lithospermum purpureocoeruleum*) a kosatca trávolistého (*Iris graminea*).

PR Drieň 4. stupeň ochrany

Vyhlásená: Vyhláška MŽP SR z 23. marca 1993 č. 83/93 Zb.

Výmera: 11,25 ha

k.ú.: Hlivištia

PR je významná výskytom lesných a lesostepných spoločenstiev na skalnom podloží s masovým výskytom svíba drieňa (*Cornus mas*). Z rastlín sú to valdšteinka kukliková (*Waldsteinia geoides*) mednička jednokvetá (*Melica uniflora*), krivec tulcový a iné.

PR Machnatý vrch 4. stupeň ochrany

Vyhlásená: Uznesenie R ONV v Michalovciach zo dňa 29.11.1985 č. 245, doplnené Výnosom MK SSR č. 1161/1988-32.

Výmera: 3,18

k.ú.: Vyšná Rybnica

Územie bolo vyhlásené na ochranu rastlinného spoločenstva so vzácnym a ohrozeným zimoľubom okolikatým (*Chimaphila umbelata*) v kyslých bučinách Vihorlatských vrchov. Ďalej pozornosť si zasluhuje ostrica guľkonosná (*Carex pilulifera*), hruštička menšia (*Pyrola minor*) a iné.

PR Baba pod Vihorlatom 5. stupeň ochrany

Vyhlásená: Vyhláška Krajského úradu v Košiciach č. 3/1999 z 19.apríla 1999

Výmera: 37,93 ha

k.ú.: Remetské Hámre

Samotné územie tvoria porasty pralesovitého charakteru s ukázkou mohutných bukov a javorov horských. V území je masový výskyt skopolie kranskej (*Scopolia carniolica*). Celé územie je významné z hľadiska vodohospodárskeho.

PP Sninský kameň 4. stupeň ochrany

Vyhlásená: Nariadenie ONV v Humennom č. 5 zo dňa 30.6.1982

Výmera: 5,59 ha, z toho skalné plošiny 1,62 ha .

K.ú.: Valaškovce Sever

Prírodná pamiatka bola vyhlásená na ochranu skalného útvaru vo forme plošinného lávového vrcholu s biocenzami xerothermnej flóry a s výskytom endemickej kostravy ovčej vihorlatskej (*Festuca ovina subsp. vihorlatica*) a chránených druhov rozchodník ročný (*Sedum annuum*), vodsia skalná (*Woodsia ilvensis*), zvonček okrúhloolistý (*Campanularotundifolia*), plamienok alpínsky (*Clematis alpina*) a iné.

PP Čierny potok 5. stupeň ochrany

Vyhlásená: Nariadenie ONV v Humennom z 18.3.1988 č. 1

Výmera: 2,76 ha

k.ú.: Valaškovce Sever

Prírodná pamiatka bola vyhlásená na ochranu vo Vihorlate ojedinelých skalných útvarov, dokumentujúcich geologický a geomorfologický vývoj mladovulkanického pohoria. Na malej výmere v členitom reliefe sú vyvinuté pomerne zriedkavé lesné spoločenstva kyslého až nitrofilného radu v rámci 3. a 4. lesného vegetačného stupňa. Územie je významnou lokalitou skopolie kranskej.

PP Malé Morské oko 5. stupeň ochrany

Vyhlásená: Rozhodnutie OÚ ŽP Michalovce č. 481/8/92, zo dňa 7.8.1992.

Výmera: 3,45 ha z toho vodná plocha 0,40 ha

k.ú.: Remetské Hámre

Prírodná pamiatka nám poskytuje názorný príklad vývojového štádia v procese prirodzeného starnutia Vihorlatských jazier. Je v poradí druhým najzachovalejším jazerom v pohorí. V jazierku sa vyskytuje čerebľa obyčajná (*Phoxinus phoxinus*), menej karas obyčajný (*Carasius carasius*). Je vhodným biotopom pre raka riečneho (*Astacus astacus*), ktorý tam žije v hojnom počte.

PP Beňatinský travertín 4. stupeň ochrany

Vyhlásená: Uznesenie plenárneho zasadania ONV v Michalovciach č. 29 zo dňa 19.4.1989.

Výmera: 0,24 ha

k.ú.: Beňatina

Predmetom ochrany je najvýchodnejšie položený travertín na Slovensku, kde sa nachádzajú skamenelé zvyšky mäkkýšov v Beskydskom predhorí. Travertín je jeden z druhov vápenca, ktorý vzniká vyzrážaním v sladkovodných minerálnych prameňoch. Skladá sa z aragonitu, vzniká sedimentáciou. Tvorba travertínu pokračuje aj v súčasnosti.

MCHÚ v okrese Michalovce v pôsobnosti S CHKO Vihorlat od 16.2.2015

NPR Senianske rybníky 5. stupeň ochrany

Vyhlásená: Úprava Ministerstva kultúry SSR č. 3582/1974-OP z 27.5.1974

Výmera: 213,31 ha, ochranné pásmo 211,28 ha

k.ú.: Blatná Polianka, Iňačovce

Predmetom ochrany je ochrana vzácnych vodných biocenóz a vodného vtáctva na vedecko výskumné, náučné a kultúrno- výchovné ciele. Významná migračná trasa vodného a pobrežného vtáctva s odychovou lokalitou.

CHÚ zahŕňa

Chránené vtáacie územie Senianske rybníky, Územie európskeho významu a Ramsarská lokalita

NPR Kopčianske slanisko 5. stupeň ochrany

Vyhlásená: Úprava MK SSR č.j. 6167/1982-32 z 30.9.1982

Výmera: 9,048 ha

k.ú.: Kopčany

Predmetom ochrany : Ochrana zachovalých typických spoločenstiev slaniskovej stepi s bohatým výskytom viacerých zriedkavých druhov slaniskových rastlín na vedeckovýskumné a náučné ciele . Najvýznamnejšie rastlinné druhy: palina slanisková rozložitá (*Artimisia antonicum subsp. patens*), hadomor šedý (*Scorzonera cana*), púpava bezarabská (*Taraxacum bessarabicum*), skorocel' prímorský (*Plantago maritima*), skorocel' tenkokvetý (*Plantago tenuiflora*), steblovec odstávajúci (*Pucinellia distans subsp. comosa*) a iné.

CHA Zemplínska Šírava 4. stupeň ochrany

Vyhlásený : Úprava MK SSR č. 1569/1983-32 zo dňa 31.3.1983

Výmera: 622,48 ha

k.ú.: Kusín, Jovsa, Hnojné

CHA ZŠ je ornitologickou lokalitou európskeho významu. Hlavným účelom CHA je úplná ochrana vodného vtáctva a pri vode žijúceho vtáctva na jarnom a jesennom ťahu, ako aj ochrana hniezdičov. Zároveň ako vedeckovýskumný objekt – štúdium migračnej dynamiky , ekológie, ochrany a pod.

CHA Stretávka 3. stupeň ochrany

Vyhlásený: Vyhláškou KU ŽP Košice č. 4/2009 z 16. 12.2009.

Výmera: 17,71 ha

k.ú.: Stretávka

Účelom vyhlásenia CHA je ochrana biotopov európskeho významu nížinné až horské vodné toky s vegetáciou zväzu *Ranunculion fluitantis a Calitricho-Batrachion* a druhou európskeho významu vydry riečna (*Lutra lutra*), plž zlatistý (*Sabanejewia aurata*), hrúz Kesslerov (*Gobio kessleri*) a hrúz bieloplutvy (*Gobio albipinnatus*).

PR Slávkovské slanisko 4. stupeň ochrany

Vyhlásená: Úprava MK SSR č. 6166/1982-32 z 30.9.1982

Výmera: 11,76

k.ú.: Slávkovce

Predmet ochrany: Ochrana subhalofytnej vegetácie slanistej stepi panónskej kvetennej oblasti, so zastúpením zriedkavých i charakteristických druhov rastlín a na vedeckovýskumné a náučné ciele. Rastlinstvo: prerastlík najtenší (*Buplerum tenuissimum*), hadokoreň sivý (*Podospermum canum*), šalát vrboľistý (*Lactula saligna*), púpava besarabská (*Taraxacum bessarabicum*) a iné.

PR Viniansky hrad 4. stupeň ochrany

Vyhlásená: Výnos MK SSR č. 1160/1988-32 z 30.6.1988.

Výmera: 51,95 ha

k.ú.: Vinné

Predmet ochrany: Ochrana vzácných xerothermných a lesostepných spoločenstiev hradného vrchu na južných úbočiach Vihorlatu, a na vedeckovýskumné, náučné a kultúrno-výchovné ciele. Významné druhy rastlín: astra sp. (*Aster lynosyris*), ruža galska (*Rosa galica*), dúška panónska (*Thymus panonicus*), zanoväť biela (*Cytisus albus*), rebríček kopcový (*Achillea colina*) a iné.

PR Vinianska stráň 4. stupeň ochrany

Vyhlásená: Výnos MK SSR č. 1160/1988-32 z 30.6.1988

Výmera: 28,24 ha

k.ú.: Vinné

Predmet ochrany: ochrana najxerothermnejších trávno krovinatých a lesných spoločenstiev andezitovej časti Vihorlatu s rastlinstvom reliktného charakteru v komplexe Malého a Veľkého Senderova a na vedeckovýskumné, náučné a kultúrno výchovné ciele.

Významné rastlinstvo: cesnek žltý (*Allium flavum*), kavyl' pôvabný (*Stipa pulcherrina*), ometlina štíhla (*Koeleria macrantha*), poniklec veľkokvetý (*Pulsatilla grandis*), mak pochybný (*Papaver dubium*) a iné.

PR Raškovský luh 4. stupeň ochrany

Vyhlásená: Úprava MK SSR č. 2909/1986-32 z 31.3.1986

Výmera: 12,23 ha

k.ú.: Malé Raškovce

Predmet ochrany: Ochrana zvyškov lužného lesa a pril'ahľých aluviálnych lúk a masový výskyt korunkovky strakatej na Východoslovenskej nížine, dôležitých z vedeckonáučného hľadiska. Významné rastlinstvo: korunkovka strakatá (*Fritillaria meleagris*), bledula letná (*Leucojum aestivum*), topol' biely (*Populus alba*), kokorík mnohokvetý (*Polygonatum multiflorum*) a iné.

PR Bisce   5. stupeň ochrany

Vyhlásená: Vyhláška KÚŽP Košice č. 5/2007 z 2.11.2007

Výmera: 28,01 ha

k.ú.: Vojčice, Horovce

Predmet ochrany: Zabezpečenie ochrany prirodzených procesov a umožnenie nerušeného vývoja geobiologického spoločenstva nachádzajúcich sa na tomto území.

Rastlinstvo: aron alpínsky (*Arum alpinum*), kokorík praslenatý (*Polygonatum verticillatum*), topol biely (*Populus alba*), gledičie trojtrňové (*Gleditsia triacanthos*) a iné.

PR Oľchov   4. stupeň ochrany

Vyhlásená: Úprava MK SSR č. 5884/1980 z 29.8. 1980

Výmera: 19,58 ha

k.ú.: Ložín

Predmet ochrany: Ochrana zvyškov prirodzených porastov slatinného jelšového lesa na dolnom toku Ondavy a na vedeckovýskumné a náučné ciele.

Rastlinstvo: haluha banatska (*Oenanthe banatica*), krivec tulcový (*Gagea spathacea*), korunkovka strakatá (*Fritillaria meleagris*), javor tatársky (*Acer tataricum*) a iné.

Vegetácia chránenej krajinnej oblasti Vihorlat

Územie chránenej krajinnej oblasti Vihorlat je typický lesné územie. Z celkovej výmery

17485,28 ha lesná pôda zaberá 16647,69 ha tj. 95,2%, poľnohospodárska pôda 603,00 ha tj. 3,4%, vodné plochy 30,41 ha tj. 0,2 ha a ostatné plochy 203,42 ha tj. 1,2 %.

Podľa fytogeografického členenia patrí územie Vihorlatu do oblasti západokarpatskej kveteny (*Carpathicum occidentale*), obvodu predkarpatskej kveteny (*Praecarpaticum*).

Niektorí autori pričleňujú Vihorlat do oblasti východokarpatskej kveteny (*Carpathicum orientale*). Zemepisná poloha Vihorlatu je v rámci Slovenska ojedinelá a zaujímavá, pretože Vihorlat leží aj na rozhraní panónskej a karpatskej kveteny. Územie je výškovo výrazne členené. Na južnej strane sa dvíha z Východoslovenskej nížiny (120 m n. m.) až do výšky presahujúcu 1000 m n. m. (Vihorlat 1076 m n.m., Nežabec 1023 m n. m., Motrogon 1018 m n.m., Sninský kameň 1005 m n.m.). Výškové, tepelné ako aj rôznorodosť terénu vytvorili podmienky pre pestré druhové zloženie rastlinnej vegetácie.

V nižších polohách prevážne na južnej strane pohoria sú zastúpené hrabové duby (*Carpineto-Qercetum*). V týchto lesoch je veľmi dôležitý jarný aspekt, keď na vlhších miestach masovo kvitne bleduľa jarná karpatská (*Leucojum vernalis subsp. carpathicum*) /EN/ a v poslednom čase aj čoraz vzácnejšia korunkovka strakatá (*Fritillaria meleagris*) /CR/. Po odkvitnutí týchto vzácných druhov nastupuje dominantné zastúpenie cesnaka medvedieho (*Allium ursinum*), ktorý vytvára takmer

súvislé zarastané plochy. Z karpatských subendemitov sa dobre darí prilbici moldavskej (*Aconitum moldavicum*) /VU/ a balkansko-východokarpatskému druhu kosatcu trávolistému pašachorovitému (*Iris graminea subsp. pseudocyperus*) /VU/. S pribúdaním nadmorskej výšky na toto pásmo naväzujú bukové dúbravy (*Fageto-Quercetum*). Horizontálne rozšírenie sa viaže na predhorie Vihorlatu s pomerne dlhým vegetačným obdobím, s relatívne teplou a suchšou klímou. Vertikálne rozšírenie sa pohybuje v rozmedzí od 150 – 400 m n. m., ale vplyvom pásmových zvrátov aj nad uvedenou výškou. Bylinný porast je výrazne trávnatý, v prevážnej miere ho tvorí ostrica chlpatá (*Carex pilosa*), chlpaňa hájna (*Luzula luzuloides*), mednička jednokvetá (*Melica uniflora*) a ostrica horská (*Carex montana*). Hojne sú zastúpené aj teplomilné druhy ako medúnka medovkolistá (*Melitis melissophyllum*), hrachor čierny (*Lathyrus niger*), rimbaba chocholikatá (*Pyrethrum corymbosum*), kručinka farbiarska (*Genista tinctoria*) ako aj ranostajovec širokolistý (*Securigera elegans*).

Na bukové dúbravy plynulo naväzujú holé bučiny (*Fagetum pauper*) a typické bučiny, (*Fagetum typicum*) ktoré sú na území Vihorlatu najrozšírenejšie. Vertikálne vystupujú od 500 – 800 m n.m. Bylinný porast je pomerne chudobný. V jarnom aspekte prevláda zubačka žliazkatá (*Dentaria bulbifera*), na vlhkosťne priaznivejších lokalitách lipkavec marinkový (*Galium odoratum*) a kyslička obyčajná (*Oxalis acetosella*). Najvyššie partie Vihorlatu sú zastúpené bukovou javorinou (*Fageto-Aceretum*) s prevážnym zastúpením buka lesného (*Fagus sylvatica*) a javora horského (*Acer pseudoplatanus*). Zvlášť javor horský dorastá do mohutných rozmerov. Z bylín si pozornosť zasluhuje karpatský subendemit kostihoj srdcovitolistý (*Symphytum cordatum*), ktorého výskyt sa viaže na severné svahy pohoria, ako aj balkansko-východokarpatské druhy ako skopolia kránska (*Scopolia carniolica*), razivka smradľavá (*Aposeris foetida*) a pre pohorie Vihorlat charakteristický druh telekia ozdobná (*Telekiaspeciosa*). Zaujímavé a ochranársky cenné sú najmä hrebeňové a vrcholové porasty na vlastnom vrchole Vihorlatu (1076 m n.m.), okolo Sninského kameňa (1005 m n.m.) a na kóte Nežabec (1023 m n.m.). Na vrchole Vihorlatu južné a severné svahy sú zarastané suťovými lesnými spoločenstvami s javormi. Na samotnom hrebení rastú významné druhy ako ríbezľa alpínska (*Ribes alpinum*), tavoľník prostredný (*Spirea media*) /LR/, skalník čiernoplodý (*Cotoneaster melanocarpus*), ruža ovisnutá (*Rosa pendulina*), plamienok alpínsky (*Clematisalpina*) /VU/ a ďalšie. Z bylín si zvláštnu pozornosť zasluhuje rozchodník ročný (*Sedumannuum*) /ENr/, nevädza horská (*Cyanus montanus*), miečivec alpínsky (*Cicerbita alpina*) ako aj ďatelina alpska (*Trifolium alpestre*). Botanicky veľmi hodnotné sú spoločenstva skál a skalných štrbín na Sninskom kameni. Na dvoch stolových andezitových skalách na vrchole Sninského kameňa sa vyvinulo spoločenstvo kostravy ovčej vihorlatskej (*Festuca ovinasubsp. vihorlatica*), ktorej trsy zarastajú vrchol, stupne a terasy skál. Z ďalších významných druhov sú to slezinník severný (*Asplenium septentrionale*), slezinník červený (*Aspleniumtrichomanes*), vudsia skalná (*Woodsia ilvensis*), chvostník jedľovitý (*Huperzia selago*, či zvonček okrúhlostý (*Campanula rotundifolia*). Významné je územie na severných svahoch pohoria Vihorlatu. Sú to predovšetkým rašeliniská Podstavka, Hypkania a Ďurova mláka. Najvýznamnejšie z nich je rašelinisko

Podstavka. Plocha s výmerou 1,6 ha je zo strán ohraničená andezitovými svahmi a sutinou bariérou, na južnej strane je podmáčané prameňmi. Časť rašeliniská je zarastaná porastami bezkolenca belasého (*Molinia caerulea*) /VU/ a páperníkom pošvatým (*Eriophorum vaginatum*) /VU/, ktoré rastú na viac menej súvislej vrstve rašelinníkov a machov. Z významných druhov možno spomenúť rosičku okrúhloolistú (*Drosera rotundifolia*) /EN/, sedmokietok európsky (*Trientalis europaea*) /EN/, kľukvu močiarnu (*Oxycoccus palustris*) /CR/, blatnicu močiarnu (*Scheuchzeria palustris*) /CRr/, plavunec zaplavovaný (*Lycopodiella inundata*) /CR/, či ostrica barinná (*Carex limosa*) /CRr/. Na rašelinisku sú hojne zastúpené aj vstávačovité druhy ako vstavačovec škvrnitý mokrad'ový (*Dactylorhiza maculata subsp. elodes*) /DD/, vstavačovec škvrnitý Schurov (*Dactylorhiza maculata subsp. schurii*) /DD/, vzácné vstavačovec škvrnitý sedmohradský (*Dactylorhiza maculata subsp. transsilvatica*) /CRr/.

Ako vidíme vegetácia Vihorlatu je veľmi rozmanitá a pestrá. V ďalšom spoznávaní flóry sa bude pokračovať aj v budúcnosti a to najmä formou inventarizačných výskumov na jednotlivých lokalitách.

Mgr. L. Palko, S CHKO Vihorlat

ZOZNAM BIOTOPOV EURÓPSKEHO A NÁRODNÉHO VÝZNAMU

Typ biotopu	Kód
SLADKOVODNÉ BIOTOPY	
Vo 1 Oligotrofné až mezotrofné stojaté vody	3130
PRÍRODZENÉ A POLOPRÍRODZENÉ TRÁVINNO – BYLINNÉ BIOTOPY	
Lk 1 Nížinné a podhorské kosné lúky	6510
RAŠELINISKÁ	
Ra 1 Aktívne vrchoviská	*7110
Ra 2 Degradované vrchoviská	7120
Ra 3 Prechodné rašeliniska a trasoviská	7140
SKALNÉ BIOTOPY A JASKYNE	
Sk 2 Silikátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou	8220
LESNÉ BIOTOPY	
Ls 5.2 Kyslomilné bukové lesy	9110
Ls 5.1 Bukové a jedľovo – bukové kvetnaté lesy	9130
Ls 5.3 Javorovo – bukové horské lesy	9140

Ls 4 Lipovo – javorové sutinové lesy

* 9180

PRAMENISKÁ

Pr3 Penovcové prameniska

*7220

BIOTOP NÁRODNÉHO VÝZNAMU

Ls 2.1 – Dubo-hrabové lesy karpatské

NAJVÝZNAMNEJŠIE RASTLINNÉ DRUHY NÁRODNÉHO VÝZNAMU :

Ostrica barinná (*Carex limosa* L.), vstávačovec Fuchsov pravý (*Dactylorhiza fuchsii* (Druce) Soó subsp. *fuchsii*), zimol'ub okolikatý (*Chimaphila umbellata* (L.) W.P.C.Barton),

blatnica močiarna (*Scheuchzeria palustris* L.), rozchodník ročný (*Sedum annum* L.), plavúneč zaplavovaný (*Lycopodiella inundata* L.), rosička okrúhlostá (*Drosera rotundifolia* L.), kľukva močiarna (*Oxycoccus palustris* Pers.), bleduľa jarná karpatská (*Leucojum vernum* subsp. *carpaticum* (Spring.) O. Schwarz) a ďalšie.

Zoznam chránených druhov rastlín v CHKO Vihorlat podľa prílohy č. 5. vyhlášky č. 24/2003 Z.z zákona č. 543/2002 o ochrane prírody a krajiny

	Odborný názov	Slovenský názov
1	<i>Aconitum lasiocarpum</i>	- Prilbica chlpatoplodá
2	<i>Aconitum moldavicum</i> (VU)	- Prilbica moldavská
3	<i>Achillea ptarmica</i>	- Rebríček betramový
4	<i>Carex chordorrhiza</i>	- Ostrica výbežkatá
5	<i>Carex lasiocarpa</i>	- Ostrica plstnatoplodá
6	<i>Carex limosa</i> (CRr)	- Ostrica barinná
7	<i>Cephalanthera damasonium</i>	- Prilbovka biela
8	<i>Cephalanthera longifolia</i>	- Prilbovka dlholistá
9	<i>Cephalanthera rubra</i>	- Prilbovka červená
10	<i>Chimaphila umbellata</i>	- Zimol'ub okolikatý
11	<i>Clematis alpina</i>	- Plamienok alpínska
12	<i>Coleoglossum viride</i>	- Vemeniček zelený
13	<i>Coralorhiza trifida</i>	- Korálica lesná
14	<i>Dactylorhiza fuchsi</i> subsp. <i>fuchsi</i>	- Vstávačovec fuchsov pravý
15	<i>D. f.</i> subsp. <i>sooiana</i>	- V. f. Soóov
16	<i>D. maculata</i> subsp. <i>maculata</i> (CRR)	- V. škvrnitý pravý
17	<i>D. m.</i> subsp. <i>Elodes</i>	- V. š. mokrad'ový
18	<i>D.m.</i> subsp. <i>transsilvatica</i>	- V. š. sedmohradský
19	<i>Diphasiastrum complanatum</i>	- Plavúnik sploštený
20	<i>Dactylorhiza majalis</i> (VU)	- Vstávačovec májový
21	<i>Drosera rotundifolia</i> (EN)	- Rosička okrúhlostá

22	<i>Dryopteris cristata</i>	-	Papraď hrebenatá
23	<i>Eriophorum vaginatum</i>	-	Páperník pošvatý
24	<i>Fritillaria meleagris</i>	-	Korunkovka strakatá
25	<i>Gagea spathaceae</i>	-	Krivec tulcový
26	<i>Gladiolus imbricatus</i>	-	Mečík škridlicový
27	<i>Graciola officinalis</i>	-	Graciola lekárska
28	<i>Gymnadenia conopsea</i>	-	Päťprstica obyčajná
29	<i>Iris graminea</i> subsp. <i>Pseudocyperus</i>	-	Kosetec trávolist.pašachrovitý
30	<i>Lathyrus laevigatus</i>	-	Hrachor hladký
31	<i>Linium perenne</i>	-	Ľan trváci
	<i>Leucojum vernum</i> subsp. <i>carpathicum</i>	-	
32	(EN)	-	Bleduľa jarná karpatská
33	<i>Lycopodiella inundata</i> (CR)	-	Plavúniec zaplavovaný
34	<i>Lycopodium annotinum</i>	-	Plavúň púčivý
35	<i>Lycopodium clavatum</i>	-	Plavúň obyčajný
36	<i>Menyanthes trifoliata</i> (EN)	-	Vachta trojlistá
37	<i>Oxycoccus palustris</i> (CR)	-	Kľukva močiarna
38	<i>Rosa arvensis</i>	-	Ruža roľná
39	<i>Oenante banatica</i>	-	Haluha banatska
40	<i>Scheuchzeria palustris</i> (CRr)	-	Blatnica močiarna
41	<i>Sedum annum</i> (ENr)	-	Rozchodník ročný
42	<i>Soldanella hungarica</i> (DD)	-	Soldanelka uhorská
43	<i>Tephrosieris papposa</i>	-	Popolavec sírovožltý
44	<i>Tithymalus sojakií</i> (LR)	-	Mliečnik Sojakov
45	<i>Waldsteinia geoides</i>	-	Valdštejnka kukliková

Kategórie ohrozenosti a vzácnosti :

EX – vyhynutý

CR – kritický ohrozený

EN- ohrozený

VU – zraniteľný

LR – menej ohrozený

DD – chýbajúce alebo nedostatočné údaje

r - zriedkavý

Navrhované trasy (priebeh, technické údaje, časový odhad)

Väčšina navrhovaných trás je pomerne vzdialená od miesta TOP, využiť automobilovú dopravu, potom pešo.

Trasa č. 1 : TOP – Zemplínska šírava – Trnava nad Laborcom – **PR Viniansky hradný vrch** – TOP.5 hod., A, P, cca 28 km

Trasa č. 2 : TOP - Remetské Hámre - **NPR Morské oko** - PP Sninský kameň.

TOP - Morské oko - auto 13 km. 20 min. Morské oko - Sninský kameň peši 4 km - cca 2 hod. Čas celkom tam a späť cca 6 hod.

Trasa č. 3: TOP- Michalovce – Ináčovce – **NPR Senianske rybníky** – TOP

TOP – Gajdoš – Blatné Revištia – Blatné Remety – **NPR Senianske rybníky** – TOP. 6 hod. A,P cca 35 km

Trasa č. 4 : TOP – Remetské Hámre – **PR Machnatý vrch** – TOP. 4 hod., A,P, cca 6 km

Trasa č. 5 : TOP – starý kameňolom Vyšné Remety – TOP 4 hod., P, cca 4 km

Navrhované trasy a námety na činnosť odborných sekcií

Trasa č. 1 Posúdenie stavu xerothermnej vegetácie so zameraním na vyššie rastliny a zmapovanie biodiverzity krajinného priestoru (KP). Entomologický výskum – motýle, chrobáky. Návšteva rekonštruovaného hradu.

(K,B, O, H, E, G, HIS, L)

Trasa č. 2. Posúdenie lesných porastov v okolí Morského oka a na trase na Sninský kameň. Výskum entomologický, ichtyologický , botanický, krajinársky, lesnícky, herpetologický, mykologický.

PP Sninský kameň - mapovanie vyšších rastlín .

Trasa č. 3. Posúdenie stavu mokradi , mokrad'ovej vegetácie so zameraním na vyššie rastliny, ornitologický výskum, entomologický výskum so zameraním na vážky a motýle v NPR Senianske rybníky Ukážka manažmentu na lokalite Ostrovik. (K, B, O, H, E,)

Trasa č. 4. Posúdenie stavu rastlinných spoločenstiev so zameraním na vyššie rastlinstvo (výskyt zimofúba okolikatého) a machy. Zhodnotenie lesných ekosystémov a vplyv na dynamiku zimofúba okolikatého a machov. (L, E, O, H, M, B)

Trasa č. 5. Posúdenie predhoria Vihorlatu a stavu revitalizácie starého kameňolomu Vyšné Remety. (L, E, O, M, B, K, H)

Skratky sekcií:

K- krajinárska

L – lesnícka

H – herpetologická

M – mykologická

B- botanická

O- ornitologická

E – entomologická

Odporúčané trasy:

Inventarizačné výskumy navrhujeme aj mimo vytipovaných trás po konzultácií s vedúcimi sekcií a podľa situácie .

1. Vstup do vojenského obvodu Valaškovce len peši a v čase, keď nie sú streľby na vojenskej strelnici v Porube pod Vihorlatom a Valaškovciach.
2. TOP – Remetské Hámre – Morské oko – Malé Morské oko – Jedlinka (lokalita pôvodnej jedle a smreku vo Vihorlate)
3. TOP – Morské oko – Kapka (nálezisko topasu a korundu) vo Vihorlatských vrchoch
4. TOP – Beňatina – PP Beňatinský travertín . Najvýchodnejšia lokalita travertínu na Slovensku , pri obci Beňatina zaplavený kameňolom s možnosťou kúpania sa na vlastnú zodpovednosť.
5. TOP – Zemplínska šírava – rekreácia, kúpanie ...
6. TOP – Vinné jazero – rekreácia – kúpanie sa ...
7. TOP – Inovce, Ruská Bystrá – drevené kostolíky (UNESCO).
8. TOP – Vyšné Nemecké – Ukrajina , Ubl'a – Ukrajina. Možnosť navštíviť Ukrajinu (mesto Užhorod) . Len s platným cestovným pasom.

Program a organizácia XXXIX. VS TOP

PRÍPRAVNÁ FÁZA – príprava táborska

Štvrtok (30.07.2015)

- overiť splnenie všetkých úloh
- večer osadiť šípky na kritických miestach orientácie na cestách
- pripraviť drevo a materiál na: - vstupnú bránu (tabuľu), vatru, koly na smerové označenie v tábore, vlajku
- def. lokalizovať miesta ich umiestnenia a osadenia
- def. určiť miesta umiestnenia soc. a tech. vybavenia tábora

Piatok (31.07.2015)

- príchod RŠ – NOP TOP (realizačný štáb – náčelník organiz.- prevádz.)
- príchod RŠ – NOS TOP (realizačný štáb – náčelník odbor.- sekciový)
- príprava a osadenie vstupnej brány
- osadenie žrde a vyvesenie vlajky
- príprava vatry - ohnisko (kamene)
  - uložiť vatru
  - fakle
- priniesť stoly na prezent., predaj, výstavky, prezentácia aktivít
- vytvoriť miesto na prezentáciu
- osadiť info-tabule
- umiestniť info materiál na tabule
- osadiť a nahodiť stĺp sponzorstva
- vytýčiť a ohradiť (vymedziť) parkovisko
- priestor na WC
- pripraviť vodu – rieš. odpad
- osadiť orientačné šípky v tábore
- vytýčiť miesto na bufet
- skladanie vecí do tašiek
- kontrola orient. šípok na cestách

VLASTNÝ VS TOP – týždenný odborný program po trasách uvedených v informačnom spravodaji - bulletin

Sobota (01.08.2015)

- doobeda úkony, ktoré organizačný štáb nestihol vo štvrtok, resp. v piatok
- príchod účastníkov
- oboznámenie sa s prostredím
- stavenie tábora
- slávnostné otvorenie o 17⁰⁰ hod. (samostatný scenár)

Nedeľa (02.08. 2015)

Návšteva Vinianského hradu s odborným výkladom	9 ⁰⁰ hod
Zasadanie Táborovej rady -	17 ⁰⁰ hod
pravidelné večerné hodnotenie dňa a príprava programu na ďalší deň	
Táborové zhromaždenie pri vatre	18 ⁰⁰ hod
Zápis na info-tabuľu - strava, program, nahlásenie do sekcií do	20 ⁰⁰ hod
Večerný program – Výročie obce Vyšné Remety – kultúrny program	15 ⁰⁰ h

Pondelok, Utorok, Streda, Štvrtok (03.08. – 07.08. 2015)

Budíček		7 ⁰⁰	hod
Práca v odborných sekciách (náplň + trasy)	9 ⁰⁰	- 17 ⁰⁰	hod
Zasadanie Táborovej rady - pravidelné večerné hodnotenie dňa a príprava programu na ďalší deň		17 ⁰⁰	hod
Táborové zhromaždenie pri vatre		19 ⁰⁰	hod
Zápis na info-tabuľu - strava, program, nahlásenie do sekcií do		20 ⁰⁰	hod
Večerný program		20 ⁰⁰	hod

Piatok (07.08.2015)

Budíček		7 ⁰⁰	hod
Dokončenie činnosti odborných sekcií, detskej a POP (súťaže – ocenenia – diplomy, program detí)	9 ⁰⁰	- 17 ⁰⁰	hod
Zasadanie Táborovej rady		17 ⁰⁰	hod
Táborové zhromaždenie pri vatre		18 ⁰⁰	hod
- zhodnotenie dňa a celého TOP po sekciách			
- príhovor NOP a NOS			
- príhovor hostí			
- kultúrny program			
- guláš			

ZÁVEREČNÁ FÁZA – likvidácia táboriska**Sobota (08.08.2015)**

- upratanie pred stanmi
- roztriedenie odpadu
- upratanie táboriska
- skladanie:
- stĺpa sponzorstva
- info-tabulí
- WC
- vlajky
- vstupnej brány
- likvidácia bufetových priestorov a ich vyčistenie
- odvoz stolov z prezentácie, výstaviiek
- likvidácia výstaviiek
- zozbieranie smerových a orientačných šípok
- likvidácia odpadu
- likvidácia vatre a upratanie vôkol nej
- likvidácia táboriska (vl. stanov), balenie a návrat domov

Pokyny pre účastníkov

(Táborový poriadok)

1. Budíček je o 7⁰⁰ hod.
2. Zúčastňovať sa denného programu odborných a pracovných sekcií TOP.
3. Táborová rada sa schádza denne o 17⁰⁰ hod.
4. Táborové zhromaždenie o 19⁰⁰ hod. pri vatre.
5. Večerné programy o 20⁰⁰ hod.
6. Riadť sa pokynmi náčelníkov tábora (NOS, NOP).
7. Stravovanie je individuálne s možnosťou nákupu potravín v bufete.
8. Parkovanie motorových vozidiel na vyhradenom mieste.
9. Označenia (čísla) na stany pripnúť a pred odchodom vrátiť náčelníkovi NOP.
10. Zákaz fajčiť v stane !!!
11. Šetriť s vodou !!!
12. Odpad separovať už pri vzniku odpadu pri svojich stanoch !!!
13. Rozseparovaný odpad vysypať do príslušných zberných nádob (vriec).
14. Nočný klud 23⁰⁰ – 6⁰⁰ hod.

Východoslovenské tábory ochrancov prírody 1977 - 2014

Ročník	Rok	Okres, obec, lokality - miestny názov	GPS	Nadm. výška v m
I.	1977	Bardejov, Kríže, za obcou pri Javorovom potoku	49°13'55.41"N 21°09'15.53"E	602
II.	1978	Snina, Sninské rybníky, pri ceste na Sninský kameň	48°58'04.51"N 22°11'24.63"E	303
III.	1979	Košice – vidiek, Drienovec, Drienovské kúpele	48°37'20.89"N 20°57'14.15"E	241
IV.	1980	Rožňava, Jelšavský Hrádok, pri Ochtinskej aragonitovej jaskyni	48°39'33.40"N 20°17'47.75"E	667
V.	1981	Spišská Nová Ves, Spišské Vlachy, Jánska dolina, <i>Za huru</i>	48°55'14.14"N 20°48'28.48"E	430
VI.	1982	Poprad, Vernár, Suchá dolina	48°54'42.14"N 20°16'14.78"E	799
VII.	1983	Sobrance, Remecké Hámre , v údolí Remeckého potoka	48°51'17.72"N 22°10'48.74"E	330
VIII.	1984	Stará Ľubovňa, Kamienka, pri futbalovom ihrisku	49°20'21.66"N 20°35'56.56"E	638
IX.	1985	Trebišov, Borša, pri futbalovom ihrisku/pri Bodrogu	48°23'11.80"N 21°42'24.39"E	98
X.	1986	Svidník, Krajná Bystrá, na futbalovom ihrisku	49°23'33.48"N 21°40'21.29"E	400
XI.	1987	Humenné, Hermanovce, Hermanovské skaly, pod Oblíkom	48°58'06.00"N 21°29'28.67"E	440
XII.	1988	Prešov, Sigord , pri vodnej nádrži Kokoškovce	48°57'00.16"N 21°21'15.63"E	415
XIII.	1989	Košice, Kavečany, ZOO	48°47'25.94"N 21°12'04.12"E	410
XIV.	1990	Bardejov, Regetovka, Pri regetovskom rašelinisku	49°25'31.82"N 21°16'23.68"E	540
XV.	1991	Košice – okolie, Štós, pod Bodovkou	48°42'13.73"N 20°50'19.12"E	350
XVI.	1992	Poprad, Červený Kláštor, kemping pri Dunajci	49°24'04.70"N 20°24'56.78"E	470
XVII.	1993	Snina, Sninské rybníky, Kemping	48°58'33.17"N 22°11'11.53"E	272
XVIII.	1994	Rožňava, Dobšiná, Vyšný Hámor	48°48'45.36"N 20°19'54.67"E	518
XIX.	1995	Trebišov, Beša, Moľva	48°31'24.68"N 21°57'26.95"E	101
XX.	1996	Spišská Nová Ves, Nálepko,vo, Druhý Hámor	48°49'41.26"N 20°36'14.71"E	560
XXI.	1997	Rožňava, Slavec – Gombasek, Amfiteáter	48°33'46.50"N 20°28'07.99"E	265
XXII.	1998	Sabinov, Kamenica, pod Sokolou skalou	49°12'46.90"N 20°57'08.36"E	620

XXIII.	1999	Sobrance, Choňkovce, <i>Pod Borolom</i>	48°47'30.35"N 22°15'23.26"E	231
XXIV.	2000	Gelnica, Kojšov, <i>Na Minárke</i>	48°48'36.97"N 21°00'28.12"E	544
XXV.	2001	Rožňava, Čierna Lehota, <i>na Pastyrskej lúke</i>	48°43'48.30"N 20°13'55.93"E	648
XXVI.	2002	Vranov nad Topľou, Juskova Voľa, škola v prírode pri Medved'om potoku	48°52'36.26"N 21°33'20.53"E	280
XXVII.	2003	Svidník, Vyšna Pisana, <i>na lúke Pod dubinami</i>	49°24'37.07"N 21°36'11.74"E	409
XXVIII.	2004	Gelnica, Úhorná, pri kaplnke <i>Pod Javorcom</i>	48°42'50.35"N 20°40'01.41"E	910
XXIX.	2005	Trebišov, Viničky, Hatfa, <i>Južný Zemplín</i>	48°25'14.08"N 21°45'00.35"E	161
XXX.	2006	Rožňava, Dlhá Ves, pri jaskyni Domica	48°29'17.74"N 20°26'55.67"E	334
XXXI.	2007	Humenné, Chlmec, Ski park Chlmec	48°52'42.46"N 21°56'19.36"E	258
XXXII.	2008	Košice – okolie, Slánska Huta, pod Malým Miličom, chata Dolina	48°35'22.34"N 21°28'45.18"E	480
XXXIII.	2009	Spišská Nová Ves, Hrabušice, NP Slovenský raj, Podlesok	48°57'45.67"N 20°22'46.21"E	551
XXXIV.	2010	Snina, Nová Sedlica, NP Poloniny, v údolí Zbojského potoka za obcou	49°03'32.78"N 22°30'14.06"E	442
XXXV.	2011	Poprad, Tatranská Lomnica, TANAP, Intercamp Tatranec	49°09'24.07"N 20°18'38.56"E	770
XXXVI.	2012	Rožňava, Rejdová, Amfiteáter	48°47'38.09"N 20°17'17.40"E	547
XXXVII.	2013	Malá a Veľká Lodina, Pod Bukšovom	48°87'1296"N 21°14'77.89"E	259
XXXVIII.	2014	Medzilaborce, Habura, v údolí kniežaťa Laborca	49°19'17.49" N 21°51'31.65" E	381

SPONZORI XXXIX. VÝCHODOSLOVENSKEHO TÁBORA OCHRANCOV PRÍRODY

ABCOM Košice s.r.o. , Košice

AQUING, s.r.o. Košice

AUMO s.r.o., Trebišov

EKOPRA Color mix s.r.o., Trebišov

Krajské osvetové stredisko v Košiciach

NOTES, a.s., Slavošovce

Obec Kaluža

Polodoovošč – Kontexo

Poľovnícke združenia Poľana

Vinárske závody Michalovce

ÚV SZOPK Prievidza

Woodlander s.r.o.

ZO SZOPK ZO v Trebišove

Ďakujeme.

Topárska hymna:

1.

Kedz še blíži konec júla batoh ja pakujem
a na východné Slovensko z radojscu cestujem,
bo každý rok še tam schádza kopa ochranárov
čo chcú poznať v týždni jednom floru vychodňarov.

Refrén:

Na TOPe je najlepšejši, za rana je kosa,
vyjdzem pred stan a na trave ligoce še rosa,
potom skúmam stromy, vtáky, calu to prirodu,
ja na TOPe vychodňarskom najdzem furt pohodu.

2.

Neška je to Spiš, a za rok Zemplín, Abov abo Šariš,
špiš pod stanom, nemyješ še, na plyňaku variš,
cez dzeň chodziš do terenu, večar pri ohničku,
zašpivaš si najradšejši ta totu pesničku.

Refrén: Na TOPe je najlepšejši, ...

3.

Týdzeň ubehne jak voda a mušiš stan balić,
v piatok večar je gul'ašik, nemušiš ty varić,
Fero, Janči, Mara, Hanči ruky sebe dali:
O rok zaše dovidzeňa! - tak še rozlučali.

Refrén: Na TOPe je najlepšejši, ...